

บทที่ 5

สรุปผลวิจัยและข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง แนวโน้มยุทธศาสตร์การสร้างเสริมสุขภาพผู้สูงอายุในทศวรรษหน้า พ.ศ.2555 เป็นการวิจัยอนาคต (future research) โดยใช้เทคนิคเดลฟาย (delphi technique) มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาแนวโน้มยุทธศาสตร์การสร้างเสริมสุขภาพผู้สูงอายุของประเทศไทยในอนาคตโดยใช้เทคนิคการวิจัยแบบเดลฟาย กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านผู้สูงอายุ จำนวน 22 ท่าน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นเครื่องมือของการวิจัยตามเทคนิคเดลฟาย เป็นแบบสอบถามที่ได้รับการพัฒนามาจากผู้เชี่ยวชาญ ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ด้วยตนเอง โดยใช้แบบสอบถามทั้งหมด 3 รอบ รอบแรกเป็นแบบถามปลายเปิดให้ผู้เชี่ยวชาญแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวโน้มยุทธศาสตร์การสร้างเสริมสุขภาพผู้สูงอายุปี พ.ศ. 2555 แล้วทำการวิเคราะห์จัดกลุ่มจากแบบสอบถามรอบที่ 1 โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์จัดกลุ่ม (categorise analysis) แบบสอบถามรอบที่ 2 ผู้วิจัยรวบรวมความคิดเห็นที่ได้จากการตอบแบบสอบถามปลายเปิดในรอบแรกของผู้เชี่ยวชาญ นำมาสร้างเป็นแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับยุทธศาสตร์การสร้างเสริมสุขภาพผู้สูงอายุในทศวรรษหน้า จำนวน 11 ยุทธศาสตร์หลัก 184 ยุทธศาสตร์รอง โดยใช้แบบมาตราประมาณค่า (rating scale) แล้วส่งให้ผู้เชี่ยวชาญแต่ละท่านให้นำนักความคิดเห็นของแต่ละข้อความ ส่วนแบบสอบถามรอบที่ 3 ผู้วิจัยนำคำตอบที่ได้รับจากผู้เชี่ยวชาญทั้งหมดจากแบบสอบถามรอบที่ 2 มาคำนวณหาค่ามัธยฐานและค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ของแต่ละข้อความ แล้วสร้างเป็นแบบสอบถามฉบับใหม่ที่ใช้ข้อความเดิม โดยเพิ่มตำแหน่งของมัธยฐาน พิสัยระหว่างควอไทล์ และตำแหน่งที่ผู้เชี่ยวชาญตอบ แล้วทำการวิเคราะห์และเสนอผลในรูปของข้อความที่กลุ่มผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นสอดคล้องและไม่สอดคล้องกัน โดยพิจารณาจากค่ามัธยฐานและค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ ผู้วิจัยนำข้อความที่กลุ่มผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นสอดคล้องกันทั้งในแง่ของมัธยฐาน พิสัยระหว่าง ควอไทล์และสัดส่วนการตอบกลับมาสรุปความคิดเห็นของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ เป็นแนวโน้มยุทธศาสตร์การสร้างเสริมสุขภาพผู้สูงอายุในปี พ.ศ. 2555

สรุปผลการวิจัย

ผู้เชี่ยวชาญเป็นเพศชาย 12 ท่าน เป็นเพศหญิง 10 ท่าน ผู้เชี่ยวชาญส่วนใหญ่มีประสบการณ์ในการดำเนินงานผู้สูงอายุมากกว่า 10 ปี เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านผู้สูงอายุที่ปฏิบัติงานในที่สำคัญต่าง ๆ 15 แห่ง จำแนกผู้เชี่ยวชาญตามประเภทขององค์กรที่ปฏิบัติงานด้านผู้สูงอายุได้ 6 องค์กร แนวโน้มยุทธศาสตร์การสร้างเสริมสุขภาพผู้สูงอายุในทศวรรษหน้า ซึ่งแบ่งออกเป็น 11 ยุทธศาสตร์ คือ ยุทธศาสตร์การพัฒนาและเตรียมความพร้อมเพื่อเข้าสู่ผู้สูงอายุอย่างมีคุณค่า ยุทธศาสตร์การพัฒนาแบบบูรณาการ ยุทธศาสตร์ทางสังคม ยุทธศาสตร์การกระจายอำนาจ ยุทธศาสตร์ทางปัญญา ยุทธศาสตร์การบริหารจัดการ ยุทธศาสตร์การเงินการคลังเพื่อเพิ่มการลงทุนด้านสุขภาพ ยุทธศาสตร์การจัดบริการเพื่อการสร้างเสริมสุขภาพ ยุทธศาสตร์การพัฒนาทรัพยากรสุขภาพ ยุทธศาสตร์การจัดองค์กรเพื่อการมีส่วนร่วม เชื่อมโยง ประสานและเกื้อหนุน และยุทธศาสตร์การสร้างหลักประกันผู้สูงอายุเพิ่ม

1. ยุทธศาสตร์การพัฒนาและเตรียมความพร้อมเพื่อเข้าสู่ผู้สูงอายุอย่างมีคุณค่า

แนวโน้มในอนาคตจะมีการสร้างจิตสำนึกด้านสุขภาพแก่ผู้สูงอายุและคนทุกวัยมีการเตรียมสร้างสุขภาพตั้งแต่ก่อนเข้าสู่ผู้สูงอายุ ให้ความช่วยเหลือและอำนวยความสะดวกในการสร้างสุขภาพ สนับสนุนผู้สูงอายุวางแผนด้านเศรษฐกิจ สังคมและสุขภาพ ให้ผู้สูงอายุพึ่งพาตนเอง ส่งเสริมพัฒนากระบวนการและช่องทางการเรียนรู้ของข้อมูลข่าวสารสำหรับผู้สูงอายุให้เหมาะสมตามสภาพของผู้สูงอายุแต่ละวัย สนับสนุนให้ผู้สูงอายุเป็นแบบอย่างที่ดีในการสร้างสุขภาพและรวมกลุ่มกัน กำหนดกลุ่มเป้าหมายในการดำเนินงานโดยเน้นกลุ่มก่อนสูงอายุและกลุ่มผู้สูงอายุ สร้างทัศนคติที่ถูกต้องเหมาะสมแก่ผู้สูงอายุ ครอบครัวและผู้เกี่ยวข้อง ให้สิทธิด้านต่าง ๆ แก่ผู้ดูแลพ่อแม่สูงอายุ สนับสนุนให้ผู้สูงอายุมีการเรียนรู้และหาความรู้ใหม่เพื่อให้รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง ส่งเสริมผู้สูงอายุให้ศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

2. แนวโน้มยุทธศาสตร์การพัฒนาแบบบูรณาการ ประกอบด้วย 4 ยุทธศาสตร์ ดังนี้

1. ยุทธศาสตร์การสร้างครอบครัวเข้มแข็งอบอุ่น แนวโน้มในอนาคตจะมีการสร้างจิตสำนึกของคนในครอบครัวต่อการดูแลผู้สูงอายุ มีนโยบายสนับสนุนผู้สูงอายุอยู่ร่วมกับครอบครัว กำหนดนโยบายสร้างความรักความสัมพันธ์ในครอบครัว สร้างกระแสความร่วมมือเป็นสุขและความห่วงใยของคนในครอบครัว ให้ความรู้แก่ครอบครัวในการดูแลผู้สูงอายุ ส่งเสริมให้ผู้สูงอายุทำประโยชน์แก่ครอบครัวและสังคมพึ่งพาตนเองไม่เป็นภาระแก่ครอบครัว สนับสนุนผู้สูงอายุถ่ายทอดสิ่งดีงามแก่ลูกหลานเป็นที่พึ่งทางจิตใจของคนในครอบครัว สร้างโอกาสการเรียนรู้โดย

ถ่ายทอดเทคโนโลยีและรูปแบบการดำเนินชีวิตตั้งแต่วัยรุ่น สร้างโอกาสการจัดการปัญหาครอบครัว โดยจัดเวทีเครือข่ายแลกเปลี่ยนเรียนรู้

2. ยุทธศาสตร์การรวมพลังผู้สูงอายุ แนวโน้มในอนาคตจะมีการผลักดันองค์กรต่าง ๆ ให้ความสำคัญและสนับสนุนชมรมผู้สูงอายุให้มากขึ้น ส่งเสริมการตั้งชมรมผู้สูงอายุในลักษณะต่าง ๆ สร้างเวทีให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ถ่ายทอดในสิ่งดีงามที่เป็นประโยชน์ด้วยวิธีการต่าง ๆ

3. ยุทธศาสตร์การสร้างสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการสร้างเสริมสุขภาพผู้สูงอายุ แนวโน้มในอนาคตจะมีการจัดสถานที่ให้เอื้อกับผู้สูงอายุในการออกกำลังกาย การพักผ่อนและการเดินทาง สร้างสิ่งแวดล้อมทางสังคมที่เกื้อกูลผู้สูงอายุ สถานรัฐเป็นแบบอย่างในการรับบริการหรือเรียนรู้ ด้านสุขภาพ มีข้อกำหนดการออกแบบตกแต่งภายในบ้าน การออกแบบก่อสร้างบ้านให้เอื้อกับผู้สูงอายุ

4. ยุทธศาสตร์การพัฒนาชุมชนเข้มแข็ง แนวโน้มในอนาคตให้ภาคการศึกษาสอดแทรก วิชิตถการตอบแทนบุญคุณและจัดให้นักเรียนมีกิจกรรมเพื่อผู้สูงอายุ เปิดโอกาสให้ผู้สูงอายุได้ แสดงศักยภาพของตนเองและมีส่วนร่วมในการทำงาน สนับสนุนกิจกรรมของสาขาสมาคมและกิจกรรมผู้สูงอายุในชุมชน ส่งเสริมบทบาทศาสนาให้เป็นศูนย์รวมทางจิตใจคนในชุมชน ส่งเสริมให้ผู้สูงอายุมีกิจกรรมทางสังคม สนับสนุนการตั้งชมรมธนาคารสมองจากผู้มีความรู้ความชำนาญในด้านต่าง ๆ สร้างเครือข่าย องค์กร หน่วยงานที่ดำเนินงานผู้สูง จัดให้มีสถานที่ในการพบปะหรือ ชุมชุม มีแหล่งบริการช่วยเหลือเมื่อมีปัญหา สร้างแกนนำการเคลื่อนไหวให้สังคมตื่นตัวในเรื่องชีวิตสาธารณะหรือคุณค่าของส่วนรวม สนับสนุนให้ชุมชนผู้สูงอายุเข้มแข็งทุกชุมชน ส่งเสริม อาชีพและหาตลาดให้

5. ยุทธศาสตร์การพัฒนาแบบเมืองน่าอยู่ ชุมชนน่าอยู่ ท้องถิ่นน่าอยู่แนวโน้มในอนาคต จะมีการพัฒนาโดยยึดผู้สูงอายุและพื้นที่เป็นตัวตั้งในการพัฒนา มีการฟื้นคืนทุนทางสังคม ทุนทาง วัฒนธรรม ทุนทางจิตวิทยาชุมชนให้เกิดพลังชุมชนพลังท้องถิ่น

3. ยุทธศาสตร์ทางสังคม

แนวโน้มในอนาคตจะมีการตระหนักรู้ถึงความสำคัญของปัญหาผู้สูงอายุอย่างจริงจังเป็น National Agenda สร้างความตระหนักเกี่ยวกับการสูงอายุและการอยู่ร่วมกันอย่างเอื้ออาทรใน สังคมทุกภาคส่วน จัดให้มีระบบการปกป้องคุ้มครองทางสังคมแก่ผู้สูงอายุให้ทั่วถึง จัดให้มีระบบ ยกย่องเชิดชูเกียรติผู้สูงอายุให้กว้างขวางและหลากหลาย คุ้มครองสิทธิจริยธรรมคุณธรรมที่ผู้สูง อายุพึงจะได้รับและมีระบบอุปการะช่วยเหลือเมื่อไม่ได้รับความเป็นธรรม ค้นหา สนับสนุนช่วยเหลือตอบแทนและให้การรับรองกลุ่มชมรมผู้สูงอายุที่มีความสามารถ กำหนดนโยบายการสร้าง

สังคมที่เอื้ออาทรกับผู้สูงอายุทั้งที่ทำงานที่บ้านและที่สาธารณะประโยชน์ ปรับปรุงกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุให้ทันสมัยและมีประสิทธิภาพ กำหนดให้สื่อมีรายการเกี่ยวกับผู้สูงอายุ เปิดโอกาสให้ผู้สูงอายุได้ใช้ศักยภาพในการทำงานเพื่อสังคมอย่างเหมาะสมของรัฐทุกหน่วยงาน กำหนดให้หน่วยงานและองค์กรจัดทำมาตรการหรือสวัสดิการที่เหมาะสมในการส่งเสริมการทำงานอย่างต่อเนื่องของผู้สูงอายุและครอบครัว ส่งเสริมให้กลุ่มคนทุกวัยได้ทำงานร่วมกับผู้สูงอายุ สร้างกระแสและจัดกิจกรรมพิเศษในช่วงวันสำคัญ สนับสนุนให้ผู้สูงอายุทำกิจกรรมทางสังคมการใช้ภูมิปัญญาและการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างบุคคลต่างวัย จัดหาสวัสดิการเพื่อสนับสนุนการอยู่อาศัยของผู้สูงอายุและครอบครัว

4. ยุทธศาสตร์การกระจายอำนาจ

แนวโน้มในอนาคตการกำหนดนโยบายของผู้ว่าราชการจังหวัดในจังหวัดบูรณาการเพื่อการพัฒนา (CEO) มีการดำเนินงานด้านสุขภาพของผู้สูงอายุโดยกำหนดเจ้าภาพรับผิดชอบในระดับจังหวัด อำเภอ ตำบลและชุมชน กระจายอำนาจให้ท้องถิ่นมีส่วนสำคัญในการบริหารจัดการปัญหาผู้สูงอายุ กระจายอำนาจหน้าที่รับผิดชอบจากรัฐส่วนกลางสู่องค์กรส่วนท้องถิ่น กระจายเงินค่าใช้จ่ายจากรัฐส่วนกลางสู่องค์กรส่วนท้องถิ่นและกระจายทรัพยากรบุคคลจากรัฐส่วนกลางสู่องค์กรส่วนท้องถิ่น โดยมี พรบ.กำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจตามรัฐธรรมนูญเป็นเงื่อนไขในการขับเคลื่อน

5. ยุทธศาสตร์ทางปัญญา

แนวโน้มในอนาคตจะมีการพัฒนาระบบข้อมูลด้านผู้สูงอายุให้ทันสมัยสามารถเชื่อมโยงกันได้ ส่งเสริมการสร้างองค์ความรู้ทุกด้านอย่างเหมาะสมกับสถานการณ์ของสังคมไทย หน่วยงานมีการเชื่อมโยง ศึกษาช่องว่างและแนวคิดในการต่อยอดกิจกรรม เชื่อมโยงให้เกิดการเรียนรู้ทั้งสังคมตั้งแต่ระดับบุคคล ชุมชน นโยบายไปจนถึงยุทธศาสตร์ บูรณาการระหว่างความรู้ใหม่และภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อแก้ไขปัญหาและพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ ส่งเสริมงานวิจัยและพัฒนาในเชิงยุทธวิธีด้านต่าง ๆ ส่งเสริมการสังเคราะห์งานวิจัยและนำความรู้ไปใช้ให้มากขึ้น ส่งเสริมการศึกษาวิจัยความเป็นไปได้และความเหมาะสมตามความต้องการของคนในพื้นที่ที่มีศักยภาพแตกต่างกัน ส่งเสริมการศึกษาวิจัยพัฒนาและมีการรวบรวมผลการวิจัยเกี่ยวกับการดำเนินงานผู้สูงอายุในระดับท้องถิ่น หรือระดับรากหญ้าให้มากขึ้น

6. ยุทธศาสตร์การบริหารจัดการ

ยุทธศาสตร์การบริหารจัดการระดับชาติ แนวโน้มในอนาคตจะมีการให้ผู้ที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมได้เสียจากทุก ๆ ฝ่ายมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและการดำเนินงาน มีคณะกรรมการระดับชาติในการกำหนดวิสัยทัศน์เป้าหมายและนโยบายผู้สูงอายุ โดยมีนายกรัฐมนตรีหรือรองนายกรัฐมนตรีรับผิดชอบดูแล มีการบริหารจัดการให้ยุทธศาสตร์เกิดขึ้นและเคลื่อนไปอย่างต่อเนื่อง และมีการควบคุมกำกับ การดำเนินงานขององค์กรระดับกระทรวงที่เกี่ยวข้อง

ยุทธศาสตร์การบริหารจัดการระดับกระทรวง แนวโน้มในอนาคตจะมีการกำหนดเป้าหมาย แผนงาน งบประมาณและการกำกับดูแลภารกิจของกระทรวง กระทรวงที่เกี่ยวข้องจัดโครงสร้างให้มีผู้รับผิดชอบผู้สูงอายุชัดเจน ประสานความร่วมมือกับองค์กรอื่น ๆ นอกกระทรวง ให้มากที่สุดรวมทั้งภาคเอกชน

ยุทธศาสตร์การบริหารจัดการระดับกรม แนวโน้มในอนาคตกรมต่าง ๆ ในกระทรวงสาธารณสุขจะต้องมีการร่วมมือเป็นเอกภาพ นำนโยบายและภารกิจของกระทรวงที่เกี่ยวข้องมาปฏิบัติให้ได้ผล และกรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องจัดองค์กรให้สอดคล้องกับกระทรวง

การบริหารจัดการระดับชุมชนท้องถิ่น แนวโน้มในอนาคตจะสร้างแกนนำผู้สูงอายุในชุมชน สนับสนุนการรวมกลุ่มผู้สูงอายุและการเข้าร่วมกิจกรรม ใช้หลักการมีส่วนร่วม หรือการเรียนรู้ร่วมกันโดยให้ภาคประชาชนมีส่วนร่วมให้มากที่สุด สร้างเครือข่ายองค์กรหรือหน่วยงานด้านผู้สูงอายุ ใช้หลักการจัดการโดยใช้แนวคิดของการเรียนรู้โดยผ่านกระบวนการมีส่วนร่วม (interactive learning through action) ให้มีกิจกรรมการสร้างเสริมพลัง (empowerment of individual) ขยายผลการเรียนรู้ และเพิ่มพลังภาคประชาชน (networking) พัฒนากลุ่มแกนนำภาคประชาชน (node) โดยให้ความรู้หรือส่งเสริมการเรียนรู้ของบุคคลในประเด็นปัญหาหรือปัจจัยต้นเหตุ มีกระบวนการให้พันธมิตรทางยุทธศาสตร์ (strategic partner) เรียนรู้ร่วมกัน

7. ยุทธศาสตร์การเงินการคลังเพื่อเพิ่มการลงทุนด้านสุขภาพ

แหล่งเงินเพื่อเพิ่มการลงทุนด้านสุขภาพผู้สูงอายุ แนวโน้มในอนาคตจะมีงบประมาณจากองค์กรปกครองท้องถิ่นในการจัดสรรสำหรับผู้สูงอายุ กองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพตามพรบ. กองทุนเพื่อการสร้างเสริมสุขภาพผู้สูงอายุ กองทุนหลักประกันสุขภาพ กองทุนรวมเลี้ยงชีพ ซึ่งเป็นกองทุนภาคเอกชนในการลงทุนเพื่อวัยชรา กองทุนที่ภาคเอกชนขนาดใหญ่ขนาดกลางที่มีผลกำไรสูงควรจัดตั้งขึ้นเพื่อคืนกำไรสู่สังคม กองทุนชุมชนหรือท้องถิ่นจัดขึ้นตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง หรือพึ่งตนเอง จัดหาภาษีจากสินค้าที่ทำลายสุขภาพอื่น ๆ เพิ่มเติมเพื่อสนับสนุนให้มีการนำเงินมาลงทุนดำเนินการด้านผู้สูงอายุเพิ่มขึ้น

แหล่งเงินทำวิจัยเพื่อพัฒนาการสร้างความเสริมสุขภาพผู้สูงอายุ แนวโน้มในอนาคตจะมิงบจากนโยบายของรัฐจากการทำแผนงานโครงการ แหล่งทุนจากสสส. บริษัทหรือหน่วยงานที่ได้ประโยชน์จากผู้สูงอายุ สภาวิจัยแห่งชาติ แหล่งเงินในชุมชน งบจากหน่วยงานเอกชน NGOs มูลนิธิ มหาวิทยาลัยและแหล่งการศึกษาต่าง ๆ งบได้จากองค์กรต่างประเทศ

การบริหารจัดการด้านการเงินการคลังเพื่อการพัฒนาเสริมสุขภาพ แนวโน้มในอนาคตจะเพิ่มการลงทุนเพื่อการพัฒนาความเข้าใจเรื่องสุขภาพเป็นหน้าที่ของทุกคนต้องดูแล การสนับสนุนเงินแก่โครงการเพื่อพัฒนาเสริมสุขภาพควรคำนึงถึงความยั่งยืนต่อเนื่องและสม่ำเสมอ ลดหย่อนค่าโดยสารรถไฟและรถประจำทางแก่ผู้สูงอายุทุกคน รัฐสนับสนุนภาคเอกชนเข้าร่วมมากขึ้น สสส. ควรจัดสรรงบประมาณให้ผู้สูงอายุและองค์กรพัฒนาเอกชนด้านผู้สูงอายุให้เพิ่มขึ้น มีกองทุนเฉพาะที่มีการบริหารจากพหุภาคีและมี Good Governance ส่งเสริมผู้สูงอายุดำเนินการในลักษณะชมรม มีการบริหารจัดการโดยใช้ Evidence Based ในรูปคณะกรรมการพหุภาคี รัฐสนับสนุนกองทุนผู้สูงอายุให้เหมาะสม รัฐจัดสรรงบประมาณหนึ่งเพื่อใช้เดินทางหรือนำผู้สูงอายุเข้ารับบริการ จัดทำระบบการเงินการคลังให้สอดคล้องกับแผนผู้สูงอายุ กำหนดรูปแบบการบริหารการเงินการคลังโดยคำนึงถึงผลลัพธ์กำไร-ขาดทุนทางสังคมให้มากขึ้น งบประมาณในการลงทุนเพื่อผู้สูงอายุควรจัดสรรให้เป็นธรรมและมากกว่ากลุ่มอื่น ๆ งบประมาณของรัฐต้องได้รับความเห็นด้วยจากคณะกรรมการผู้สูงอายุแห่งชาติ (กสผ.)

8. ยุทธศาสตร์การจัดบริการเพื่อการพัฒนาเสริมสุขภาพผู้สูงอายุ

8.1 การปรับระบบบริการสุขภาพ แนวโน้มในอนาคตจะจัดให้มีระบบการเยี่ยมบ้านหรือบริการลักษณะ Area Based บริการดูแลผู้สูงอายุที่บ้านในภาวะที่พึ่งพา เพิ่มการเข้าถึงบริการทางการแพทย์และสาธารณสุข พัฒนาระบบ Health Care Reform ลดบทบาทภาครัฐลงโดยให้การสนับสนุนภาคที่ไม่ใช่รัฐ สร้างทางเลือกใหม่ ๆ ด้วยนวัตกรรมทางสังคมและการจัดการเพื่อให้บรรลุตัวชี้วัดด้าน “สุขภาพะ” ปรับระบบสุขภาพใหม่เพื่อให้เกิดดุลยภาพระหว่างการลงทุนกับการจัดบริการตรวจโรค วินิจฉัยโรค การส่งเสริม รักษาโรคและฟื้นฟูสุขภาพจากการเจ็บป่วยและพิการ

8.2 การจัดบริการเพื่อให้เกิดคุณภาพประสิทธิภาพ เสมอภาค การมีส่วนร่วมและโปร่งใส แนวโน้มในอนาคตบริการผู้สูงอายุจะต้องเข้าถึงง่าย ไม่ยุ่งยาก และไม่มีค่าใช้จ่ายสูง มีคณะทำงานพหุภาคี กำหนดตัวชี้วัดและเกณฑ์คุณภาพการสร้างความเสริมสุขภาพ ให้ชุมชนร่วมมืออย่างเข้มแข็งในการดูแลช่วยเหลือครอบครัวที่มีผู้สูงอายุ สนับสนุนให้ผู้สูงอายุได้อยู่กับครอบครัวอย่างมีความสุขและมีคุณภาพชีวิต บุคลากรของรัฐทุกภาคส่วนมีความรู้ ทักษะและทัศนคติที่ดีต่อผู้สูงอายุและให้บริการผู้สูงอายุร่วมกับครอบครัวและชุมชน จัดระบบการดูแลส่งต่อที่มีประสิทธิภาพ ครอบครัวที่

ดูแลผู้สูงอายุต้องได้รับการพัฒนาความรู้ ทักษะและทัศนคติที่เหมาะสมต่อผู้สูงอายุ สร้างความเอื้ออาทรกับผู้สูงอายุ ป้องกันอุบัติเหตุและความปลอดภัยในสาธารณะสถานแก่ผู้สูงอายุ บริการควรลงไปที่ระดับรากหญ้า ใช้การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมสูงสุดในการจัดบริการ มีการตรวจสุขภาพผู้สูงอายุทุกปี มีการเฝ้าระวังการเกิดโรคและความพิการของ จัดให้มีการฝึกอบรมเจ้าหน้าที่เพื่อเตรียมความพร้อมและพึงพอใจการบริการผู้สูงอายุ สร้างวิสัยทัศน์ เป้าหมายและยุทธศาสตร์ร่วมกันของหน่วยงานทุกภาคส่วน รัฐคอยคุณภาพรวมคอยเติมส่วนขาดช่วยเหลือส่วนที่มีช่องว่างมีปัญหาเฉพาะที่ไม่มีใครทำไม่มีใครเติม รัฐมีหน้าที่ร่วมสนับสนุนมาตรการวิธีดำเนินงานเพื่อให้ทุกภาคส่วนเข้าร่วมบริการ ก่อตั้งและขยายหน่วยงานหรือองค์กรจัดบริการที่ไม่ใช่รัฐให้มีสัดส่วนเพิ่มขึ้น

9. ยุทธศาสตร์การพัฒนาทรัพยากรสุขภาพ

9.1 การผลิตกำลังคนด้านสุขภาพของสถาบันต่าง ๆ แนวโน้มในอนาคตแหล่งการเรียนรู้จะอยู่ในชีวิตจริงของชุมชนมากกว่าในตำราเรียน เพิ่มความรู้ ความเข้าใจและทักษะการแก้ไขปัญหาผู้สูงอายุแก่เจ้าหน้าที่ระดับชุมชน สนับสนุนภาคเอกชน ประชาคมเข้ามากำหนดหลักสูตรด้านผู้สูงอายุ เปิดสายงานด้านผู้สูงอายุรองรับผู้ผ่านการศึกษาระดับปริญญาตรี ปรับปรุงหลักสูตรการเรียนการสอนในระดับต่ำกว่าปริญญา ระดับปริญญาและหลังปริญญาเพื่อการสร้างเสริมสุขภาพผู้สูงอายุ มีการฝึกอบรมเพิ่มพูนความรู้ระหว่างปฏิบัติงาน นำความรู้จากกระบวนวิชาชุมชนหรือสังคมเป็นหลักในการสร้างเสริมสุขภาพแทนระบาศึกษาของโรค กำลังคนได้รับการสร้างจากฐานคติใหม่ที่มีชุมชนท้องถิ่นและองค์การบริหารส่วนท้องถิ่นเข้าร่วมบริหารจัดการตั้งแต่ต้น

9.2. การพัฒนากำลังคนเพื่อการดูแลและสร้างเสริมสุขภาพผู้สูงอายุในอนาคต แนวโน้มในอนาคตจะมีการวางแผนอัตรากำลังคนที่ต้องการในการดูแลผู้สูงอายุตามความต้องการที่เปลี่ยนไป จัดหาหรือสร้างบุคลากรผู้ดูแลผู้สูงอายุหรืออาสาสมัครผู้ดูแลเพื่อให้บริการบุคคลที่ยากไร้หรือไม่มีผู้ดูแล กำหนดสัดส่วนมาตรฐานระหว่างผู้สูงอายุและผู้ดูแล (ทั้งผู้ดูแลที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ) ที่เหมาะสมในการดูแลผู้สูงอายุเพื่อให้ได้คุณภาพเพียงพอ กำหนดวิชาชีพที่ต้องการเพื่อสร้างนักวิชาชีพด้านการสร้างเสริมสุขภาพแบบต่าง ๆ

9.3. การคุ้มครองผู้สูงอายุในการบริโภคผลิตภัณฑ์สุขภาพ แนวโน้มในอนาคตจะมีการควบคุมการโฆษณาชวนเชื่อสินค้าและผลิตภัณฑ์สุขภาพของผู้สูงอายุ เร่งสร้างความเข้าใจกับผู้บริโภคถึงการสร้างสุขภาพที่ถูกต้องให้มากขึ้น รวมทั้งมีการตรวจสอบมาตรฐานสินค้า ผลิตภัณฑ์ก่อนให้ออกจำหน่าย

10. ยุทธศาสตร์การจัดองค์กรเพื่อการมีส่วนร่วม เชื่อมโยง ประสานและเกื้อหนุน

แนวโน้มนโยบายในอนาคตภาครัฐควรตระหนักถึงความสำคัญของปัญหาผู้สูงอายุ และเอาใจใส่จริงจังในการพัฒนา สร้างกระแสสังคมให้ทุกภาคส่วนเห็นคุณค่าของผู้สูงอายุ กำหนดนโยบายส่งเสริมสนับสนุนให้มีการปฏิบัติตามแผนผู้สูงอายุแห่งชาติอย่างจริงจัง สร้างวิสัยทัศน์ เป้าหมาย ยุทธศาสตร์ร่วมกันและบริหารจัดการให้หน่วยงานต่าง ๆ ดำเนินการไปสู่เป้าหมายร่วมกัน ประสานความร่วมมือของหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง สนับสนุนให้คณะกรรมการผู้สูงอายุ (กสผ.) เข้มแข็งและมีประสิทธิภาพ จัดให้มีองค์กรกลางเพื่อเป็นเจ้าภาพหรือเป็นจุดประสานกับหน่วยงานต่าง ๆ จัดให้มีเวทีแลกเปลี่ยนประสบการณ์ระหว่างภาคีและเครือข่าย สนับสนุนการจัดทำแผนดำเนินการเรื่องผู้สูงอายุแก่องค์กรต่าง ๆ เพื่อวางแผนและบริหารจัดการ จัดกระบวนการเปิดเวทีกอดคั่นด้วยสื่อมวลชนและใช้การเคลื่อนไหวทางสังคมเพื่อให้ภาครัฐยอมรับมุมมองในมิติที่กว้างและสมดุลกว่าเดิมเพื่อทำให้เกิดกระบวนการทัศน์ใหม่ ค่านิยมแกนใหม่ และวัฒนธรรมที่เปิดกว้างและหลากหลายขึ้น สนับสนุนจัดหาและรวมตัวกันของทรัพยากรบุคคลที่เป็นผู้นำในการเปลี่ยนแปลงนโยบายผู้สูงอายุ จัดให้มีการสัมมนาทำ Work Shop ของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในทุกระดับทุกภาคส่วน จัดตั้งหน่วยงานที่มีคณะกรรมการจากหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐ เอกชน NGOs องค์กรสาธารณะ องค์กรกุศล สถาบันศาสนาและอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุเข้าด้วยกันซึ่งอาจเรียกว่า “สถาบันพัฒนาผู้สูงอายุไทย”

11. ยุทธศาสตร์การสร้างหลักประกันเพิ่ม

11.1 หลักประกันด้านผู้ดูแลทางสุขภาพและสังคม แนวโน้มนโยบายในอนาคตจะสนับสนุนให้มีอาสาสมัครร่วมดูแลผู้สูงอายุในชุมชน มีนโยบายและมาตรการสนับสนุนให้มีผู้ดูแลผู้สูงอายุที่บ้านลดหย่อนภาษีให้ผู้ดูแล สนับสนุนให้ได้รับบริการที่จำเป็นตามการประเมินของทีมผู้เชี่ยวชาญ สนับสนุนครอบครัวหน่วยงานกุศลที่ให้การดูแลผู้สูงอายุ จัดให้มีองค์กรควบคุมมาตรฐานการดูแลผู้สูงอายุ และมาตรฐานผู้ดูแลผู้สูงอายุทั้งแบบทางการและไม่เป็นทางการ

11.2 หลักประกันด้านเศรษฐกิจ แนวโน้มนโยบายในอนาคตจะมีการสนับสนุนและส่งเสริมการเก็บออมของคนวัยทำงาน จัดสวัสดิการด้านรายได้ให้ผู้สูงอายุที่ยากจนหรือไม่มีที่พึ่ง มีมาตรการจูงใจให้ผู้มีรายได้ลงทุนเพื่อการออม ส่งเสริมการทำงานและการหารายได้ของผู้สูงอายุ มีการตรวจสอบควบคุมและกำกับการทำประกันรายได้ภาคเอกชน รัฐร่วมลงทุนและให้ผลตอบแทนที่สูง

ข้อเสนอแนะ

ในการวิจัยครั้งนี้เป็นการกำหนดทิศทางในอนาคตของการสร้างเสริมสุขภาพผู้สูงอายุ เป็นกระบวนการกำหนดที่ต้องการนำภาพยุทธศาสตร์ในอนาคตมาแสดงออกให้เห็นว่าเป็นอย่างไร แม้ว่าผู้วิจัยจะพยายามดำเนินการเพื่อให้ผลการวิจัยสามารถแสดงผลให้ใกล้เคียงกับความเป็นจริงของแนวโน้มในอนาคตมากที่สุด แต่ผู้วิจัยก็ขอยอมรับว่างานวิจัยครั้งนี้ยังขาดความสมบูรณ์อยู่บ้าง ซึ่งเป็นข้อจำกัดของการศึกษาวิจัยซึ่งไม่อาจตอบคำถามวิจัยได้ทั้งหมด ภายในระยะเวลาการศึกษาที่จำกัดตามที่กำหนดไว้และเหตุปัจจัยต่างๆ ที่กำหนดสุขภาพผู้สูงอายุ ผู้วิจัยเห็นว่ายังมีสาระต่างๆ ที่สำคัญและจำเป็นที่จะต้องศึกษาวิจัยต่อไปอีกมาก ทั้งนี้เพื่อให้การสร้างเสริมสุขภาพก่อให้เกิดประโยชน์แก่ประชาชนผู้สูงอายุมากที่สุด จึงควรจะได้มีการศึกษาต่อไปในอนาคต

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใคร่ขอแนะนำข้อเสนอแนะเพื่อการนำไปใช้ในการสร้างเสริมสุขภาพผู้สูงอายุและข้อเสนอเพื่อการทำวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยจะแบ่งเป็น ข้อเสนอแนะสำหรับผู้บริหาร ข้อเสนอแนะสำหรับหน่วยงานให้บริการผู้สูงอายุ ข้อเสนอแนะสำหรับหน่วยงาน องค์กรชุมชนและครอบครัว ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะสำหรับผู้บริหาร ซึ่งเป็นผู้กำหนดนโยบายหรือยุทธศาสตร์เกี่ยวกับผู้สูงอายุในระดับประเทศ เป็นข้อมูลประกอบการกำหนดนโยบายและยุทธศาสตร์การดำเนินงานต่าง ๆ เกี่ยวกับผู้สูงอายุ ปรับกระบวนการทัศน์ในการสร้างเสริมสุขภาพให้เกิดขึ้นอย่างจริงจัง รวมทั้งการจัดลำดับความสำคัญเร่งด่วนเพื่อกำหนดเป็นแผนงาน โครงการเตรียมพร้อมรับสถานการณ์ในอนาคตเนื่องจากมีพลังในการเปลี่ยนแปลงสูงควรนำยุทธศาสตร์การบริหารจัดการเพื่อการสร้างเสริมสุขภาพผู้สูงอายุ โดยให้ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายผู้สูงอายุ มีการกำหนดเป้าหมายแผนงาน และบริหารจัดการให้เพื่อให้ยุทธศาสตร์ด้านต่าง ๆ เกิดขึ้นและดำเนินไปอย่างต่อเนื่อง มีการสร้างวิสัยทัศน์ เป้าหมายและยุทธศาสตร์ร่วมกันแล้วสนับสนุนให้ทุกภาคส่วนดำเนินการด้วยวิธีที่หลากหลายแต่มีเป้าหมายเดียวกันรวมทั้งประสานความร่วมมือกับองค์กรอื่นนอกกระทรวงให้มากขึ้น ในส่วนของยุทธศาสตร์การกระจายอำนาจ ควรกำหนดนโยบายการดำเนินงานด้านสุขภาพของผู้สูงอายุ และกระจายอำนาจให้ท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการปัญหาผู้สูงอายุ โดยมีหน่วยงานด้านสุขภาพช่วยเหลือสนับสนุนเพื่อให้ผู้สูงอายุได้รับบริการที่มีคุณภาพ นอกจากนี้ยุทธศาสตร์การสร้างหลักประกันด้านผู้ดูแลทางสุขภาพและสังคม การสร้างหลักประกันด้านรายได้ มีการศึกษารูปแบบการหลักประกันรายได้ผู้สูงอายุของต่างประเทศที่มีบริบทใกล้เคียงกับไทย เช่น ประเทศเกาหลีใต้ มีการศึกษาวิจัยรูปแบบการสร้างหลักประกันรายได้ผู้สูงอายุ รวมทั้งการ

ควบคุม ตรวจสอบการทำให้ประกันรายได้ภาคเอกชนให้เกิดความเหมาะสมไม่เอาเปรียบผู้รับประกัน
 อย่างที่เป็นอยู่ หรือรัฐอาจร่วมลงทุนเองในรูปแบบเอื้ออาทรเพื่อวัยสูงอายุ

2. ข้อเสนอแนะสำหรับหน่วยงานให้บริการผู้สูงอายุ หน่วยงานผู้ให้บริการสุขภาพผู้สูง
 อายุ ในการศึกษายุทธศาสตร์การสร้างเสริมสุขภาพผู้สูงอายุครั้งนี้เป็นการกำหนดยุทธศาสตร์ใน
 ภาพรวมทั้งหมดที่ต้องการให้เกิดขึ้นในอนาคต ซึ่งผู้ให้บริการสามารถนำยุทธศาสตร์บางออกไป
 ปรับใช้เพื่อวางแผนงาน หรือกำหนดเป็นโครงการหรือกิจกรรมในการสร้างเสริมสุขภาพผู้สูงอายุ
 ในระดับปฏิบัติการ การปรับกระบวนการดำเนินงานด้านสุขภาพให้กว้างขึ้นเพื่อให้เกิดพลัง
 ในการเปลี่ยนแปลงสุขภาพของประชาชน โดยจัดให้มีระบบการเยี่ยมบ้านหรือบริการที่มีลักษณะ
 Area Based และจัดบริการที่สนับสนุนการดูแลผู้สูงอายุที่บ้านให้ได้รับการช่วยเหลือในภาวะที่ต้อง
 พึ่งพา เพิ่มโอกาสการเข้าถึงบริการทางการแพทย์และสาธารณสุขของผู้สูงอายุ และสนับสนุนภาค
 ภาคประชาชน และภาคเอกชนที่ไม่หวังกำไรและภาคเอกชนธุรกิจเข้าร่วมดำเนินการ รวมทั้งมี
 คณะทำงานพหุภาคีในการจัดบริการซึ่งประกอบด้วยตัวแทนผู้สูงอายุ ตัวแทนผู้จัดบริการและตัว
 แทนชุมชน จัดระบบในการสร้างเสริมสุขภาพโดยผู้สูงอายุที่สุขภาพดีดูแลตนเองได้ต้องดูแลรับผิดชอบ
 ของตนเอง มีการกำหนดตัวชี้วัดและเกณฑ์การจัดบริการสร้างเสริมสุขภาพผู้สูงอายุด้านคุณภาพ
 การสร้างเสริมสุขภาพผู้สูงอายุ ให้ชุมชนร่วมมืออย่างเข้มแข็งในการดูแลช่วยเหลือครอบครัวที่มีผู้
 สูงอายุ ให้การสนับสนุนในส่วนที่ครอบครัวจัดการเองไม่ได้เพื่อให้ผู้สูงอายุได้อยู่กับครอบครัว
 อย่างมีความสุขและมีคุณภาพชีวิต นอกจากนี้บุคลากรของรัฐทุกภาคส่วนมีความรู้ ทักษะและทัศน
 คติที่ดีต่อผู้สูงอายุและให้บริการผู้สูงอายุในพื้นที่รับผิดชอบร่วมกับครอบครัวและชุมชน มีการจัด
 ระบบการดูแลส่งต่อที่มีประสิทธิภาพ มีการพัฒนาทั้งความรู้ ทักษะและทัศนคติที่เหมาะสมต่อผู้สูง
 อายุของครอบครัวที่ดูแลผู้สูงอายุทั้งที่ยังมีสุขภาพดีและช่วยเหลือตนเองไม่ได้ สร้างความเอื้ออาทร
 กับผู้สูงอายุ ป้องกันอุบัติเหตุและความปลอดภัยในสาธารณะสถานแก่ผู้สูงอายุ ใช้การเรียนรู้แบบ
 มีส่วนร่วมสูงสุดในการจัดบริการ มีการตรวจสุขภาพผู้สูงอายุทุกปี มีการเฝ้าระวังการเกิดโรคและ
 ความพิการของผู้สูงอายุ

3. ข้อเสนอแนะสำหรับองค์กรผลิตกำลังคนด้านสุขภาพ หน่วยงานด้านจัดการศึกษา หรือ
 ผู้ผลิตบุคลากรสุขภาพ เป็นข้อมูลประกอบในการจัดการศึกษา การศึกษาเพื่อชุมชนสังคม การ
 ผลิตและพัฒนาบุคลากรในระดับต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุ เตรียมหน่วยงานรับรองมาตรฐาน
 บริการผู้สูงอายุ รวมทั้งเป็นหน่วยงานทางปัญญาเพื่อเตรียมรับกับสถานการณ์ผู้สูงอายุในอนาคต
 โดยกำลังคนได้รับการผลิตโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน ซึ่งแหล่งการเรียนรู้ควรอยู่ในชีวิตจริงของชุมชน
 ร่วมกันกำหนดหลักสูตรการเรียนการสอนเพื่อการสร้างเสริมสุขภาพผู้สูงอายุ และสนับสนุนให้
 ภาคเอกชน ประชาคมเข้าร่วมกำหนดหลักสูตร มีการพัฒนากำลังคนเพื่อการดูแลสร้างเสริมสุขภาพ

ภาพผู้สูงอายุ มีการวางแผนผลิตกำลังคนที่ต้องการเพื่อดูแลผู้สูงอายุในอนาคต รวมทั้งเพิ่มพูนความรู้ ความเข้าใจและทักษะเกี่ยวกับผู้สูงอายุแก่เจ้าหน้าที่ระดับชุมชนให้มากขึ้น

4. ข้อเสนอแนะสำหรับหน่วยงานท้องถิ่น หน่วยงานในระดับชุมชน เช่น องค์กรเอกชน ชุมชน สังคม ศาสนาและองค์กรอื่น ๆ มารวมกลุ่มกันเพื่อสร้างเวทีแห่งการเรียนรู้ร่วมกัน รับผิดชอบต่อชุมชนท้องถิ่น โดยจัดให้มีเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ด้านผู้สูงอายุ จัดกระบวนการเปิดเวที ใช้การเคลื่อนไหวทางสังคมเพื่อให้ภาครัฐ และสังคมยอมรับมุมมองเกี่ยวกับผู้สูงอายุเพื่อให้เกิดกระบวนการทัศน์ใหม่และหลากหลายในงานผู้สูงอายุ ร่วมกันจัดตั้งกลุ่มในลักษณะต่าง ๆ เพื่อการดูแลผู้สูงอายุในชุมชน การส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุในชุมชน

5. ข้อเสนอแนะสำหรับสื่อสารมวลชน มีการสร้างกระแสสังคม ให้เห็นความสำคัญของผู้สูงอายุเพราะเป็นองค์กรที่มีบทบาทในการตรวจสอบการทำงาน มีพลังในการสะท้อนปัญหาความจริงของสังคม ให้มีรายการด้านต่าง ๆ เพื่อผู้สูงอายุทำให้สังคมมีความสนใจ อย่างเช่นกรณีของยายไฮซึ่งสังคมให้ความสนใจเป็นอย่างสูงจากการออกรายการทีวีเพียงครั้งเดียว ทั้งที่ความเป็นจริงยายไฮต่อสู้อายุ 27 ปีแล้วแต่ไม่ได้รับการช่วยเหลือ ซึ่งในความเป็นจริงยังมีผู้สูงอายุที่อยู่ด้วยความยากลำบากอีกมากแต่สังคมไม่รู้

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. การวิจัยเพื่อตรวจสอบยุทธศาสตร์การสร้างเสริมสุขภาพผู้สูงอายุ ขั้นตอนในเพื่อตรวจสอบให้แน่ชัดว่า ยุทธศาสตร์การสร้างเสริมสุขภาพผู้สูงอายุที่ได้จากผู้เชี่ยวชาญ มีการดำเนินงานตาม เพื่อให้เกิดผลลัพธ์ที่ดีได้อย่างไร

2. การวิจัยเพื่อปรับปรุงพัฒนายุทธศาสตร์การสร้างเสริมสุขภาพผู้สูงอายุ เป็นการวิจัยเพื่อปรับปรุงยุทธศาสตร์บางอย่างเพื่อให้ยุทธศาสตร์นั้นใช้การได้ดียิ่งขึ้น

3. การวิจัยเพื่อสร้างยุทธศาสตร์การสร้างเสริมสุขภาพผู้สูงอายุ เป็นการวิจัยเพื่อสร้างยุทธศาสตร์ขึ้นมาใหม่สำหรับการพัฒนา ในประเด็นปัญหาที่ไม่สามารถนำเอายุทธศาสตร์ที่มีอยู่มาปรับใช้ได้